

Sygn. akt IV Ca 290/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu IV Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Mierzejewska

Sędziowie: SO Maria Maziarek-Każmierska

SO Joanna Kaczmarek-Kęsik (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Aldona Gurtat

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2013 roku w Radomiu

na rozprawie

sprawy z powództwa T. K.

przeciwko J. P. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Radomiu

z dnia 13 lutego 2013 roku

sygn. akt I C 82/10

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I /pierwszym/ w ten sposób, że oddala powództwo, w punkcie III /trzecim/ w ten sposób, że zasądza od T. K. na rzecz J. P. (1) kwotę (...)dwa tysiące dziewięćset siedemnaście/ złotych tytułem zwrotu kosztów procesu i uchyla punkt IV /czwarty/ zaskarżonego wyroku przekazując sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania;

2. zasądza od T. K. na rzecz J. P. (1) kwotę (...)dwa tysiące osiemset sześć/ złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Radomiu zasądził od J. P. (1) na rzecz T. K. kwotę 19.765 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 stycznia 2010 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Ponadto zasądził od J. P. (1) na rzecz T. K. kwotę 3.487,22 złote tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał ściągnąć od J. P. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Kasy Sądu Rejonowego w Radomiu kwotę 1.750,60 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

W dniu 14 maja 2009 roku T. K. prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...) zawarł umowę o dzieło z J. P. (2). W ramach tej umowy zobowiązał się do dostarczenia i montażu zakupionych mebli za cenę 35.100 złotych brutto.

W tym samym dniu została przez zamawiającego zapłacona zaliczka w kwocie 10.000 złotych, 90% wartości mebli miało zostać zapłacone na dzień przed dostarczeniem mebli pod adres montażu, pozostała część należności za meble stanowiąca 10% wartości zamówienia miała zostać zapłacona w dniu zakończenia montażu zamówionych mebli. Na podstawie punktu 6 umowy w przypadku braków ilościowych bądź jakościowych zamówionych mebli, T. K. zobowiązał się do niezwłocznego ich uzupełnienia lub wymiany, jednak zaistniała sytuacja nie mogła powodować powstania po stronie zamawiającego roszczenia o odstąpienie od umowy. T. K. zgodnie z umową wykonał schody drewniane z drewna orzechowego w postaci trepów prostych, podstopni, zamontowanych na wylewce betonowej. Jednak nie zamontował ostatniego stopnia i podschodzia. Pod względem technicznym oraz użytkowym nie jest to wykonanie wadliwe tylko niedokończone. T. K. miał wykonać również dwie pary drzwi z hebanu na wysoki połysk i 4 pary drzwi z palisandru oraz 3 słupki meblowe z oświetleniem. Pismem z dnia 15 października 2009 roku J. P. (1) wezwała T. K. do zrealizowania umowy w terminie 7 dni pod rygorem odstąpienia od umowy. W październiku 2009 roku strony kontaktowały się mailowo w celu ustalenia terminu i zasad realizacji dzieła. W dniu 23 października 2009 roku powód poinformował J. P. (1), że posiada gotowe drzwi z palisandru, dwa brakujące elementy do schodów oraz drzwi z hebanu i jest gotowy do ich montażu. Tego samego dnia strony podpisały ugodę i uzgodniły potrącenie odsetek za opóźnienie w wysokości 2.750 złotych oraz rabatu w wysokości 1.155 złotych. Uzgodniono ponadto, iż po odbiorze mebli zostanie dokonana dopłata w wysokości 19.765 złotych. W dniu 10 listopada 2009 roku J. P. (1) odstąpiła od umowy zawartej w dniu 14 maja 2009 roku i zażądała zwrotu kwoty 10.000 uiszczonych tytułem zaliczki oraz kwoty 1.350 zł uiszczonych jako opłata za zawiasy i opaski drzwiowe. Pismem z dnia 4 grudnia 2009 roku T. K. wezwał J. P. (1) do zapłaty umówionego wynagrodzenia za wykonane dzieło w kwocie 19.765 złotych. W ocenie Sądu Rejonowego zawarcie ugody nie tworzy między stronami nowego stosunku prawnego, ale prowadzi do częściowego zmodyfikowania istniejącego stosunku. Strony łączyła umowa o dzieło, która została zmodyfikowana w formie ugody, co do kwoty wynagrodzenia i terminu wykonania dzieła. W celu ustalenia, czy dzieło było należycie wykonywane przez pozwanego, Sąd Rejonowy przeprowadził dowód z opinii biegłych sądowych, z których wynika, że schody zostały wykonane w sposób prawidłowy i nie ma do nich większych zastrzeżeń. Wady posiadają drzwi jednak nie są to wady o charakterze istotnym. W ocenie Sądu nie zachodzą przesłanki z art. 635 i 636 k.c. dlatego pozwana nie mogła skutecznie odstąpić od umowy z dnia 14 maja 2009 roku bez zapłaty wynagrodzenia za dzieło stosownie do treści art. 644 k.c. Ponadto żądała zwrotu zaliczki w kwocie 10.000 złotych pomimo, iż wykonane u niej schody były bez wad fizycznych a jedynie były niedokończone. Pozwana mogła odstąpić od umowy lecz na podstawie art. 644 k.c. powinna była uiścić należne wynagrodzenie. Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż ostateczny węzeł obligacyjny między stronami procesu ukształtowany został w dniu 23 października 2009 roku, kiedy to ustalono wysokość należnego do zapłaty wynagrodzenia za wykonanie dzieła na kwotę 19.765 złotych. Dlatego żądanie dalej idące nie było uzasadnione.

Za datę początkową biegu terminu naliczania odsetek Sąd I instancji przyjął datę wniesienia powództwa do Sądu, zważywszy, iż pismem z dnia 4 grudnia 2009 roku J. P. (1) została wezwana do zapłaty wynagrodzenia. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia w tym zakresie wskazał przepis art. 481 § 1 i 2 k.c. O kosztach procesu orzekł na podstawie 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając wyrok w części zasądzającej kwotę 19.765 złotych oraz w części orzekającej o zwrocie na rzecz T. K. kosztów procesu i nakazującej ściąganie od J. P. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Kasy Sądu Rejonowego w Radomiu nieuiszczonych kosztów sądowych oraz zarzucając:

1. mające wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną i błędną ocenę materiału dowodowego polegającą na:

- bezpodstawnym przyjęciu, że nie zaszły w sprawie przesłanki z art. 635 k.c. bez jakiegokolwiek umotywowania tej kwestii, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności z opinii biegłego M. W., zeznań stron i ich korespondencji dotyczącej wykonania umowy o dzieło wynika, że powód nie wykonał dzieła w terminie pomimo wielokrotnych wezwań ze strony J. P. (1);

- pominięciu faktu, że powód ani w czasie trwania umowy, ani nawet po tym czasie nie wykonał dzieła zgodnie z umową i ze sztuką meblarską, co potwierdził biegły po dokonanych w 2012 roku oględzinach, z czego jednoznacznie wynika, że T. K. nie wywiązał się z umowy w terminie;

2. naruszenie prawa materialnego:

- art. 644 k.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy pozwana nie wskazywała, że dokonała odstąpienia od umowy w trybie przewidzianym w tym przepisie i brak jest podstaw do jego zastosowania w niniejszej sprawie, a tylko w kontekście tego przepisu Sąd analizował zarzuty pozwanej;

- art. 635 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy to właśnie okoliczności wskazane w tym przepisie, a polegające na opóźnieniu w wykonaniu dzieła oraz na wadliwości dotychczas wykonanych prac, pozwana przedstawiła argumentując zasadność odstąpienia w dniu 10 listopada 2009 roku od umowy o dzieło łączącej strony, co winno doprowadzić Sąd do zastosowania tego przepisu i przyjęcia, że J. P. (1) skutecznie odstąpiła od umowy z powodem;

3. nierozpoznanie istoty sprawy, gdyż Sąd błędnie przyjął, że pozwana zmierzała do odstąpienia od umowy w trybie art. 644 k.c. i w konsekwencji nie dokonał analizy materiału dowodowego w kontekście właściwego trybu, w którym nastąpiło owo odstąpienie od przedmiotowej umowy, a przewidzianego w art. 635 k.c.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i obciążenie powoda obowiązkiem zwrotu całości nieuiszczonych w sprawie kosztów sądowych ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję odwoławczą.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Rejonowy nie dokonał w sprawie niniejszej ustaleń w zakresie wszystkich okoliczności faktycznych niezbędnych do rozstrzygnięcia. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji Sąd Okręgowy podziela nie ma zatem potrzeby ich powtarzania. Ustalenia te wymagały jednak uzupełnienia w zakresie dotyczącym przyczyn odstąpienia od umowy o dzieło przez J. P. (1) oraz terminowości wykonania dzieła przez T. K.. Uzupełnienia ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie art. 382 k.p.c. w oparciu o materiał dowody przeprowadzony przed Sądem pierwszej instancji oraz o uzupełniające przesłuchanie stron. Sąd Okręgowy pominął dowód z uzupełniających zeznań powoda, z uwagi na jego niestawiennictwo na rozprawie oraz fakt, iż złożył obszernie zeznania przed Sądem pierwszej instancji. Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanej, gdyż były one logiczne, spójne, znajdowały potwierdzenie w zeznaniach świadków: M. P. (k.89-90), K. W. (k. 91).

Bezspornym w sprawie niniejszej jest, iż w dniu 14 maja 2009 roku pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy o dzieło, w której powód zobowiązał się do wykonania: schodów wraz z częścią podschodową w tej samej okleinie, dwóch par drzwi w okleinie heban, trzech słupków meblowych w okleinie heban oraz czterech par drzwi w okleinie palisander, a pozwana do zapłaty wynagrodzenia w kwocie 35.100 zł. Umowa w istocie dotyczyła wykonania trzech odrębnych dzieł. Każde z dzieł stanowiło odrębną całość i było niezależne od pozostałych, tj.: - schody wraz z częścią podschodową w tej samej okleinie, - dwie pary drzwi w okleinie hebanowej i słupki meblowe w okleinie hebanowej oraz - cztery pary drzwi w okleinie z palisandru (por. faktura wystawiona przez powoda z wyodrębnieniem części, k. 48, zeznania pozwanej, k. 208). Pozwany zobowiązał się ponadto do przygotowania, dostawy i montażu zamówionych mebli. Termin dostawy wszystkich mebli strony ustaliły na dzień 15 sierpnia 2009 roku (umowa, k. 8). Przy podpisaniu umowy J. P. (1) zapłaciła kwotę 10.000 zł tytułem zaliczki. Schody bez części podschodowej zostały wykonane i zamontowane dopiero na początku września 2009 roku. W schodach nie zamontowano ostatniego stopnia i podschodzia. Dzieła w postaci drzwi i słupków meblowych z hebanu oraz drzwi z palisandru nie zostały wykonane w umówionym terminie do dnia 15 sierpnia 2009 roku. Wymiary do wykonania tych elementów zostały dokonane w

lipcu 2009 roku (zeznania powoda, k. 162 w zw. z k. 34, bezsporne, zeznania powoda k. 162 w zw. z k. 34, ze znania pozwanej, k. 162 w zw. z k. 35). Pozwana w dniu 15 października 2009 roku wezwała powoda do zrealizowania umowy z dnia 14 maja 2009 roku w całości w ciągu 7 dni od dnia otrzymania pisma i zastrzegła, że w przypadku niewywiązania się z umowy w określonym terminie, odstąpi od umowy. W dniu 23 października 2009 roku powód poinformował J. P. (1), że posiada gotowe drzwi z palisandru, dwa brakujące elementy do schodów oraz drzwi z hebanu w połysku i jest gotowy do ich montażu. Tego samego dnia w siedzibie powoda strony spotkały się lecz wszystkie elementy dzieł nie były gotowe. Strony podpisały wówczas ugodę, na mocy której zmieniły termin wykonania i zamontowania dzieł na dzień 30 października 2009 roku oraz wysokość wynagrodzenia w ten sposób, że wysokość wynagrodzenia zmniejszono o odsetki za opóźnienie w kwocie 2.750 złotych oraz rabat w kwocie 1.155 złotych. Strony uzgodniły ostatecznie, że po odbiorze mebli zostanie dokonana dopłata wynagrodzenia w wysokości 19.765 złotych. Termin wykonania dzieł określony w ugodzie na 30 października 2009 roku nie został dotrzymany przez powoda. Powód telefonicznie poinformował w tym dniu pozwaną, że do odbioru dzieł nie dojdzie, gdyż elementy meblowe i drzwi nie są wykończone. Na słupkach meblowych pękał fornir a drzwi nie były wykonane prawidłowo. Pozwana na prośbę powoda zgodziła się przesunąć spotkanie w sprawie odbioru dzieł na dzień 4 listopada 2009 roku. W dniu 4 listopada 2009 roku pozwana była w siedzibie T. K. celem obejrzenia gotowych elementów ale dzieła nadal nie były gotowe do montażu, słupki meblowe nie były ukończone, drzwi z palisandru nie posiadały ościeżnic, drzwi w okleinie hebanowej wymagały poprawy, nie okazano ich ościeżnic (zeznania świadka M. P., k. 90, K. W., k. 91, zeznania pozwanej, k. 208 verte, k. 162, w zw. z k. 35).

Okoliczność, iż w dniu 23 października 2009 roku dzieła w postaci drzwi w okleinie z palisandru oraz w okleinie z hebanu i słupków meblowych nie były gotowe do montażu znajduje potwierdzenie nie tylko w zeznaniach świadków M. P. i K. W. ale również w samej treści ugody zawartej między stronami. Logicznym bowiem jest, iż gdyby dzieła były wówczas wykonane to powód przystąpiłby do ich montażu i nie uzgadniałby dodatkowego terminu odbioru na 30 października 2009 roku. Ponadto w treści ugody znajduje się stwierdzenie stron, iż dokonują „potrącenia odsetek za opóźnienie”. Takie sformułowanie wskazuje na fakt, iż powód zdawał sobie sprawę ze swego opóźnienia w wykonaniu dzieł, co więcej z powodu opóźnienia wyraził zgodę na zmniejszenie należnego mu wynagrodzenia. Z tego powodu zeznania powoda jakoby dzieła były gotowe do montażu w dniu 23 października 2009 roku nie zasługują na wiarę.

W dniu 10 listopada 2009 roku J. P. (1) odstąpiła od umowy zawartej w dniu 14 maja 2009 roku z powodu jej niewykonania i niedostarczenia zamówionych elementów w umówionym terminie oraz zażądała zwrotu kwoty 10.000 uiszczonej tytułem zaliczki oraz kwoty 1.350 zł uiszczonej jako opłata za zawiasy i opaski drzwiowe (pismo zawierające odstąpienie od umowy, k. 14).

Wobec powyższych ustaleń zasadny jest zarzut skarżącej naruszenia art. 644 k.c. przez jego zastosowanie w sprawie niniejszej oraz naruszenia art. 635 k.c. poprzez jego niezastosowanie. Skoro powód nie wywiązał się z umowy o dzieło w zakresie wykonania i montażu drzwi oraz słupków meblowych w terminie to pozwana miała uprawnienie do odstąpienia od umowy w oparciu o treść art. 635 k.c. i z uprawnienia tego skorzystała o czym świadczy treść pisma skierowanego do powoda zawierającego oświadczenie pozwanej o odstąpieniu od umowy.

W świetle art. 635 k.c. jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, żeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym, zamawiający może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła. Dla realizacji tego uprawnienia istotne jest, aby opóźnienie nie wynikało z przyczyn leżących po stronie zamawiającego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006 roku, I CSK 129/06, nipubl.). W sprawie niniejszej brak jest podstaw do twierdzenia, iż opóźnienie wynikało z przyczyn leżących po stronie pozwanej. Przeciwnie treść ugody zawartej 23 października 2009 roku, treść zeznań powoda (k.189 w zw. z k. 35) oraz zeznań świadka S. D. (k. 55-56) wskazuje na to, że opóźnienie wynikało z przyczyn leżących po stronie powoda. Brak było podstaw do wstrzymania montażu dzieł mimo braku zapłaty reszty wynagrodzenia skoro strony w ugodzie zawarły postanowienie, że dopiero po odbiorze mebli nastąpi dopłata wynagrodzenia.

Z przepisu art. 635 k.c. wynika uprawnienie zamawiającego do natychmiastowego odstąpienia od umowy w razie samego tylko opóźnienia, gdy przedmiot umowy nie został ukończony w terminie, bez potrzeby badania wystąpienia zwłoki i wyznaczania dodatkowego terminu. Regułą jest, że odstępuje się od umowy w czasie jej obowiązywania. Jednakże, Sąd Okręgowy podziela pogląd, iż na podstawie art. 635 k.c. dopuszczalne jest odstąpienie przez zamawiającego od umowy o dzieło także po upływie terminu do wykonania dzieła (por. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 roku, V CSK 182/08, LEX 619662). Skoro w treści cytowanego przepisu znajduje się sformułowanie, że w okolicznościach w nim wskazanych zamawiający może odstąpić od umowy „jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła”, to odstąpienie od umowy jest możliwe również po upływie tego terminu. Gdyby inny był zamiar ustawodawcy, sprowadzający się do ograniczenia prawa do odstąpienia od umowy tylko do wyznaczonego terminu wykonania dzieła, słowo „jeszcze” byłoby w art. 635 k.c. zbędne. Jego użycie, w świetle mającej pierwszeństwo wykładni językowej, jednoznacznie przemawia za dopuszczeniem odstąpienia od umowy o dzieło zarówno w terminie oznaczonym na wykonanie umowy, jak i po upływie tego terminu (por. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 roku, V CSK 182/08, LEX 619662).

W świetle ustaleń dokonanych przez Sąd Okręgowy niewątpliwie doszło do opóźnienia w wykonaniu umówionego dzieła. Wobec powyższego odstąpienie od umowy przez zamawiającą w zakresie drzwi i słupków z hebanu oraz drzwi z palisandru po upływie terminu do wykonania dzieła na podstawie art. 635 k.c. było skuteczne, ponieważ wykonanie dzieła przez przyjmującego zamówienie okazało się obiektywnie nieprawdopodobne, zarówno w czasie pierwotnie określonym w umowie o dzieło, jaki po przedłużeniu tego terminu i dalszym jego wydłużeniu. W okolicznościach sprawy niniejszej nie ma natomiast podstaw do twierdzenia, iż pozwana odstąpiła od umowy w oparciu o art. 644k.c. Wynika to wprost z treści oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Odstąpienie od umowy jest prawem kształtującym. Skorzystanie z tego prawa skutkuje rozwiązaniem stosunku prawnego łączącego strony. Wobec powyższego brak jest podstaw prawnych do żądania przez powoda zapłaty za niedostarczone i niezamontowane pozwanej dzieła. Skutecznie odstępując od umowy pozwana przestała być zobowiązana względem powoda do zapłaty ceny za drzwi i słupki z hebanu oraz za drzwi z palisandru. Z tego względu Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w pkt I oddalając powództwo na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 635k.c. oraz w pkt III na podstawie art. 385 w zw. z art. 98 § 1, 2 i 3 k.p.c. co do kosztów procesu poniesionych przez pozwaną. O kosztach procesu poniesionych przez pozwaną za pierwszą i drugą instancję Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1, 2 i 3 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Natomiast co do kosztów sądowych tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 §4 k.p.c., uchylił zaskarżone orzeczenie wobec nierozpoznania istoty sprawy. W punkcie IV zaskarżonego wyroku Sąd pierwszej instancji nakazał ściągnąć od strony pozwanej koszty sądowe, mimo że koszty te nie zostały prawomocnie ustalone. Postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia biegłemu M. K. wydane w dniu 21 stycznia 2013 roku (k. 163) nie zawiera rozstrzygnięcia o całym wniosku biegłego o przyznanie wynagrodzenia a ponadto nie zostało doręczone temu biegłemu lecz omyłkowo biegłemu W. Ż. (por. k. 169, 164 i 165). Rozpoznając ponownie sprawę w zakresie kosztów sądowych poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa Sąd pierwszej instancji ustalił ich wysokość a następnie obciążył nimi strony stosownie do wyniku postępowania.